

осіб, які взяли участь у голосуванні, три роки експерименту виявили низку недоліків вітчизняної моделі.

Основний недолік полягає у тому, що українська модель бюджету участі зводить участь громадськості до голосування за відібрані органами місцевого самоврядування проекти мешканців. Як правило положення українських міст про бюджет участі передбачають обов'язкове проведення на початку кожного календарного року проведення публічних дискусій про пріоритети розвитку міста та визначення проблем для тематики проектів (Київ, Івано-Франківськ), однак зазвичай такі заходи не проводяться. Очевидно, що корисним є проведення як публічних обговорень проектів міського бюджету та змін до нього, звіти про виконання бюджету, так і громадські дискусії у рамках бюджету участі. Предметом останніх мають стати процедури та правила проведення і розмір бюджету участі, пріоритетні напрямки проектів, самі проекти.

Порівнюючи міжнародний і український досвід, відразу ж слід зазначити значно менший відсоток коштів, що виділяються з міського бюджету на фінансування локальних проектів в Україні. Обсяги громадського бюджету досить незначні, навіть у порівнянні з Польщею, не говорячи про міжнародний стандарт у 10%: зазвичай виділені кошти не перевищують 0,5–1% місцевого бюджету. Найбільше фінансування у рамках БУ виділила Одеса – 150 млн. грн., що становить 2,4% міського бюджету. А найменше коштів у відносних показниках на громадські ініціативи дає Київ, в якому у 2016 році було виділено 50 млн. грн. (або 0,184% від загального бюджету у 27136143,1 тис. грн.), а в 2017 – 100 млн. (0,26% від 38238087,7 тис. грн.). На 2018 рік заплановано виділити ті ж самі 100 млн., що становитиме уже 0,2% від 49,051 млрд. грн.

Учасники та експерти також відзначають випадки використання адміністративного ресурсу для впливу на голосування. Так в Одесі на думку активістів мало місце маніпулювання у ході електронного голосування: значна кількість облікових записів учасників (наприклад, через порушення при створенні особистого кабінету, що не передбачено Положенням) була заблокована, а деякі проекти отримали значну кількість голосів за дуже короткий проміжок часу. Не останню роль у цьому відіграла відсутність процедури порядку перевірки голосування і механізмів контролю за роботою департаменту інформації міськради, відповідального за функціонування спеціально створеного сайту, на якому здійснювалося голосування.

Для покращення ситуації у бюджетних регламентах органів місцевого самоврядування необхідно прописати обов'язкову участь громадськості, шляхи та механізми її участі у бюджетному процесі та обов'язкові інструменти контролю. Також варто запровадити тренінги та навчання перед початком етапу подання проектів, що дасть змогу залучити більшу кількість проектів через заохочення потенційних авторів до участі, а також уникнути можливих непорозумінь, які можуть стати бар'єрами для участі. Пересічним громадянам часто бракує знань для адекватної оцінки юридичних і технічних аспектів проекту.

Для збільшення соціальної ролі бюджету участі слід зробити його більш інклюзивним, залучивши якомога більше соціальних груп до обговорення і вирішення

спільних проблем через зняття низки бар'єрів: вікових, правових, територіальних. Для України це питання особливо актуальне з огляду на значний ріст кількості внутрішньо переміщених осіб після 2014 року. Такий крок дасть змогу не лише активізувати маргіналізовані соціальні групи, а й ослабить вплив організованих груп інтересів на перебіг процесу розподілу бюджетних коштів.

Список використаних джерел

1. Платформа «Громадський проект» в містах України. Оновлюється // Platforma «Hromadskiy proekt» v mistakh Ukrainy. Opovliuietsia [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://docs.google.com/spreadsheets/d/1P-CnQYSSLRHb8YLMDQ-Ihnq_uRxajGVtYgojkzhAzo/edit#gid=0
2. Bassoli M. Participatory budgeting in Italy: an analysis of (almost democratic) participatory governance arrangements / M. Bassoli // International Journal of Urban and Regional Research. – 2012. – Vol.26. – P.1183–1203.
3. Sintomer I. Participatory budgeting in Europe: Potentials and challenges / I. Sintomer, C. Herzberg, A. Roche // International Journal of Urban and Regional Research. – 2008. –Vol.32. – №1. – P.164–178.
4. Sintomer Y. Learning from the south: participatory budgeting worldwide – an invitation to global cooperation, 2010 / Y. Sintomer, C. Herzberg, G. Allegretti, A. Roche [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://www.buergerhaushalt.org/sites/default/files/downloads/LearningfromtheSouth-ParticipatoryBudgetingWorldwide-Study_0.pdf.

Ishcheikin K. Y., the People's Deputy of Ukraine (Ukraine, Kyiv), vppp.idp@gmail.com

Models of participatory budgeting in Ukraine: features and disadvantages

The national practice of implementation of the participation budget, which began in 2015, has been characterized and its correspondence to the «public consultation» model is estimated. The such key characteristics of the regulations participatory budgeting in Ukrainian cities as a definition, duration, allocated fund, organizational structure, stages of implementation, requirements for authors and projects, voting and counting of votes, and assistance from international organizations are analyzed.

The following main disadvantages of the domestic model of participatory budgeting as a reduction of citizens' participation to voting for projects, a small amount of financing (on average 1%), the use of an administrative pressure, and a closed nature – the limitation of citizens participation through a number of barriers for discussing budget issues, are highlighted and considered.

Keywords: participatory budgeting, democracy, local government, consultation, transparency, accountability.

* * *

УДК 321.7:316(477)

Карчевська О. В.,

кандидат політичних наук, доцент, доцент кафедри політології та міжнародних відносин, Східноукраїнський національний університет ім. В. Даля (Україна, Северодонецьк), karchevskayahelen@gmail.com

Літвін Л. А.,

кандидат політичних наук, доцент кафедри політології та міжнародних відносин, Східноукраїнський національний університет ім. В. Даля (Україна, Северодонецьк), karchevskayahelen@gmail.com

ГЕНДЕРНИЙ ПАРИТЕТ У ПОЛІТИЦІ ЯК ЧИННИК КОНСОЛІДАЦІЇ ДЕМОКРАТІЇ: ДОСВІД ДЕРЖАВ ЄВРОПИ

Обґрунтоване гендерне питання як одне з ключових для побудови прогресивного демократичного суспільства, окреслений взаємозв'язок між модернізацією й демократизацією суспільства й становленням гендерного

паритету. Проаналізоване відношення держав сталої демократії до гендерного паритету, їх досвід у побудові паритетної демократії. Окреслені результати світових досліджень з визначеної проблематики. Визначені деякі аспекти гендерної проблематики в Україні та співпраці з державами Європи в цьому напрямку.

Ключові слова: гендерний паритет, гендерна рівність, консолідована демократія.

Гендерне питання є одним із ключових для побудови прогресивного демократичного суспільства, адже політичні та громадянські права і свободи не можуть забезпечуватися в повному обсязі, якщо існує дискримінація за статевою ознакою. «Приватне є політичне». Цей вислів американки К. Ханіч став не тільки лозунгом другої хвилі фемінізму, але й девізом суспільств та окремих особистостей, які налаштовані на побудову адекватних гендерних відносин. А побудова останніх відбувається, зокрема (і більшою мірою), через політичну сферу суспільства. Сучасні реалії, зокрема, гендерна структура політичних інститутів, свідчать, що в процесі модернізації української держави гендерне питання стоїть досить гостро. Саме на сучасному етапі розвитку українського суспільства, коли йде формування політичної культури та інтенсивний розвиток політичних інститутів, реформування багатьох сфер життя необхідно віднайти механізми забезпечення гендерної рівності. Тому констатуємо актуальність цього дослідження для сучасної науки та суспільно-політичної дійсності.

Метою роботи є проаналізувати гендерний паритет у політиці як чинник консолідації демократії на ґрунті досвіду європейських держав.

Аналіз теоретичних засад дослідження показує, що українські дослідники Н. Грицьак, Л. Гонюкова, Т. Мельник, М. Пірен, О. Ярош та інші висвітлюють такі проблеми як аналіз доробок іноземних гендерологів, імідж жінки-політичного лідера, гендерні стереотипи, становлення, розвиток та значення феміністичного руху, причини гендерного дисбалансу, історичні передумови гендерної ситуації в Україні, особливості ролі жінки в пострадянських країнах, причини неефективності запровадження гендерної політики, роль жінок у структурі державного управління, докази існування гендерної нерівності тощо. На сьогоднішній день недостатньо окреслене питання гендерного паритету у політиці, зокрема, як чинника консолідації демократії.

Гендерні й політичні питання мають багато схожих аспектів, оскільки торкаються таких фундаментальних проблем як рівність прав і можливостей, перерозподіл ресурсів, владні повноваження тощо.

Так, гендер у політиці визначаємо як політико-рольовий, стереотипний конструкт, тісно пов'язаний зі статтю, який формується під впливом ментальних особливостей політичної культури й уособлює в собі зовнішні очікування та внутрішні характеристики суспільно-політичної поведінки чоловіків і жінок, що склалися історично. Гендерну рівність деталізуємо як повноцінну інституцію демократичної політичної системи, що розглядається як рівний доступ до політичних ресурсів, а також паритет у можливостях суспільно-політичної реалізації для представників обох статей.

Не можна не зазначити, що гендерні дослідження в політології формувалися й формуються набагато важче, ніж у інших науках. Відповідно гендерне питання в політиці оформлювалось складніше, ніж в інших сферах суспільства. Адже політична сфера торкається таких

глобальних для розвитку суспільства питань як владні відносини, перерозподіл ресурсів, державне управління, тобто тих проблем, які традиційно вважаються «чоловічими» сферами впливу.

Е. Філіпс, у книзі «Поява демократії» пропонує свою концепцію демократії, яка відповідає інтересам жінок. Основну увагу вона зосередила на питанні групової ідентичності та групового представництва. Формуюючи співвідношення фемінізму до демократії, Е. Філіпс розглядає кожну теоретичну форму демократії. Для політичної теорії, як вважає Е. Філіпс, перший підхід продовжує відносити жінок до абстрактних індивідів і концентрує увагу на політичній релевантності їх соціальної статі, стверджує, що стать кандидата немає значення при балотуванні жінки. Другий підхід визнає жінок окремою групою зі своїми інтересами та заснований на тому, що відмінності між статями визначають розподіл влади між ними, тому повинні бути процедури, які вирівнюють гендерний баланс влади.

Ідеальним устроєм суспільства Е. Філіпс вважає гендерно недиференційоване, андрогенне суспільство. В той же час, щоб реформувати сучасне диференційоване суспільство, необхідно визнати реальність гендерної нерівності на державному рівні. Політичні та економічні структури сучасних суспільств демонструють високий рівень сегрегації за ознакою статі та кольору шкіри. Одним із ознак демократичного суспільства є дзеркальне відображення в структурах влади композиції суспільства за статтю та кольором шкіри. Інакше влада буде неефективною. Й саме тут, зазначає Е. Філіпс, виникає питання створення механізму даного віддзеркалення [7].

Гендеролог В. Сапіро в книзі «Політична інтеграція жінок» зазначає, що політична інтеграція жінок складається з двох елементів – з ролі, яку самі жінки грають у світі політики, та ролі, яку політика грає в їх долі. Авторка зазначає, що без влади в політичному світі жінки не зможуть отримати повною мірою влади у власному приватному житті. На сьогоднішній день жінки мають політичні права, але ще не здійснилося їх інтегрування в політику. Вважається, що починається воно з гендерного балансу всередині політичних інститутів [7].

Особливості процесів демократизації й модернізації позиціонують гендерний паритет невід'ємним атрибутом розвиненого демократичного суспільства. Як зазначає українська дослідниця О. Новакова, демократія – це не тільки вільні вибори та верховенство закону, плюралізм політичних інтересів, а й жорстка система державної субординації з чітким розподілом повноважень, яких дотримуються не тільки завдяки декретам та постановам, але й через силові структури вищих органів, обраних народом і підтримуваних ним. На цих фундаментальних принципах будуються будь-які демократичні держави.

Сучасні, засновані на цінностях лібералізму демократії доповнюють ці принципи принципами пріоритету прав людини над правами держави, повагою до прав меншості, правом мати власну думку і відстоювати її, верховенством закону, поділом функцій різних гілок влади тощо. Демократизм, окрім іншого, означає: особисту, індивідуальну свободу людини; соціальну активність, участь громадян у житті держави, у розв'язанні суспільних проблем. Найпершою умовою демократичності суспільства є відповідна налаштованість громадян, відповідний рівень громадянської культури [3,

с. 52]. Саме ці характеристики демонструють невід'ємний зв'язок консолідованої демократії з гендерним паритетом.

Поняття «консолідація демократії» набуло визначення завдяки роботі «Перехід від авторитарного правління» американських політологів Г. О'Доннелла та Ф. Шміттера. Консолідація, на думку вчених, є своєрідним стимулом прогресуючої динамічної стабілізації політичних систем, що гарантує системі життєздатність і довговічність.

Наступний американський політолог С. Хантінгтон визначає консолідацію демократії як спостережувану в глобальній «хвилі» демократизації тенденцію, що характеризує посилення демократичних інститутів і демократичної практики в кожній з країн. І додає, що це сукупність усіх суспільних процесів, які ведуть до становлення в країні таких політичних умов, при яких демократичні принципи визнані основними в сфері політики [5, с. 90–91].

Видатний американський політолог Р. Інглхарт стверджує, що «гендерна рівність» – це чутливий індикатор, який демонструє, наскільки розвинутою і демократичною є держава. Питанню тісного взаємозв'язку політичного представництва жінок і рівня демократичності суспільства вчений присвятив окрему працю – «Модернізація, культурні зміни та демократія: послідовність людського розвитку» [4].

У його роботі доведено, що країни з високими показниками представництва жінок у політичних інституціях мають вищий рівень забезпечення громадянських прав і свобод, більш розвинену економіку, оскільки створюють умови для політичного й економічного різноманіття, толерантності, інклюзивності та міжособистісної довіри.

Еволюція теоретичних підходів до ідеї гендерної рівності відображені в програмах ООН «Розвиток жінок» та «Гендер і розвиток». Організацією Об'єднаних Націй були запропоновані показники, які відображають становище в країні чоловіка і жінки в таких базових напрямках людського розвитку як: можливість вести здоровий спосіб життя та довго жити; доступність якісної освіти; рівень матеріального добробуту. Ці показники входять до гендерного індексу людського розвитку, в структурі якого виділяють цілий ряд спеціальних індексів для вимірювання гендерної ситуації в країні.

Програма ООН «Розвиток жінок» виходила з того, що головною проблемою жінок є недостатня участь у житті суспільства, яка породжується біологічними відмінностями між чоловіком та жінкою. Тому в основу гендерної політики мала бути покладена діяльність урядів щодо забезпечення рівного представництва жінок у діяльності певних інституцій. Ця програма передбачала, в першу чергу капіталовкладення у систему освіти жінок, їх професійне навчання та адекватного використання жінок на роботі та у процесі управління. Вважалося, що чоловіки та жінки від таких дій отримають рівні права і матимуть рівну користь.

Аналізуючи досвід реалізації паритетної моделі демократії в нашій державі, особливо, в інституціональному, функціональному та системному контекстах, очевидно є проблема гендерної диспропорції починаючи від реалізації прав до політичного представництва та участі у процесі прийняття політичних рішень.

Це підтверджують і дані звіту з глобального гендерного розриву за 2016 рік, представленого

Світовим економічним форумом, Україна займає 69 місце за індексом гендерної рівності (у рейтингу серед 142 країн). Цей індекс обчислюється на підґрунті статистичних даних щодо співвідношення нерівності між чоловіками та жінками у чотирьох важливих сферах: економічна участь і кар'єрні можливості, освіта, здоров'я і виживання, політичні права і можливості.

Як стверджують автори згаданого вище звіту, порівнюючи ці дані з показниками минулих років, очевидно, що стан гендерної рівності в Україні погіршився. Так, найкращий результат Україна продемонструвала в 2006 році, посівши 48 місце. Тоді за деякими з чотирьох обчислювальних параметрів Україна наблизилась до позначки 1.00, що означає повну гендерну рівність в цій сфері. Досить суттєво позиції України також знизились і протягом періоду з 2014 року (56 місце) по 2015 рік (67 місце) [2].

Для позитивного прикладу гендерної рівності наведемо десять країн-лідерів це – Ісландія, Норвегія, Фінляндія, Швеція, Ірландія, Руанда, Філіппіни, Швейцарія, Словенія та Нова Зеландія.

Європейський інститут гендерної рівності гендерний паритет європейських держав окреслив у кількісному вимірі. Так, держави Європейського Союзу оцінювали за 100–бальною шкалою з точки зору роботи, грошей, знань, часу, влади та здоров'я в період між 2005 та 2015 роками. Найкращий показник у Швеції (82,6 зі 100) та Данії (76,8). Третє місце поділили Фінляндія та Нідерланди. Найгірша ситуація з гендерною рівністю в Греції (50), Угорщині (50,8) та Словаччині (52,4). Загалом середній показник по ЄС склав 66,2 [1].

Вплив жінок на політику Європейського Союзу, виміряно організацією Open Polis у березні 2016 року, за даними дослідження є дві країни – Франція та Словенія, які мають гендерне співвідношення в уряді 50:50. В країнах Європи найчастіше жінки очолюють міністерства, пов'язані із соціальною політикою та працею 50%, сім'єю, молоддю та спортом 43%, освітою та культурою 40%. Тим не менш, 14% європейських міністрів юстиції і 7% міністрів закордонних справ – це жінки. Серед інституцій ЄС третину жіночого складу має Європарламент та Єврокомісія (33% та 37% відповідно) [2].

Закріплений у політичному курсі України євроінтеграційний вектор розвитку та орієнтація на західноєвропейську модель (хоча і наздоганяючу) модернізації актуалізує необхідність налаштування інституціональних, ціннісних та функціональних умов для підвищення ефективності політичної системи.

Рівність та соціальне партнерство є складовою консолідації будь-якої сучасної демократичної системи та провідною ланкою формування моделі паритетної демократії. Звичайно, що кожна держава має власні відмінності у реалізації такої моделі, але серед держав на чий досвід слід звернути увагу необхідно визнати – Швецію, Канаду, Австралію та Велика Британія, в цих країнах навіть у поняття «державна політика» закладено основні засади запобігання нерівності, а особливо статевої дискримінації. Паритет та рівність в політиці цих країн являє собою процес справедливого ставлення до осіб різних статей.

Встановлення гендерного балансу спирається на сукупність ключових показників, серед яких найбільше значення мають рівномірний розподіл

доходів, представництво на управлінських і політичних посадах, рівень завантаження при веденні домашнього господарства і громадських справ, досягнутий рівень освіти, рівень захворюваності і тривалість життя.

В Україні для усталення такої рівності та справедливості необхідно подолати історичні та соціальні перешкоди, серед яких багато стереотипів, що заважають діяти в рівних умовах жінкам і чоловікам. Справедливість веде до рівноправності. Остання передбачає однаковий соціальний та політичний статус для чоловіків та жінок, однакові умови для реалізації ними всіх прав людини, а також можливість кожного з них зробити свій внесок у розвиток суспільства в цілому та окремих сфер його життя (політичної, економічної, культурної тощо). Іншими словами – це рівна оцінка суспільством подібностей і відмінностей між жінкою і чоловіком та розрізнення ролей, які вони відіграють.

Україна серед країн Європи має вкрай низькі індекси економічної та політичної участі жінок. Наднизькою є кількість жінок-депутаток 12% національного парламенту та місцевих представницьких органів, на вищих посадах виконавчої влади або в місцевих органах управління, такі показники свідчать про відсутність збалансованого гендерного представництва, що не в змозі забезпечити комплексну соціальну позицію в політиці.

Слушною є теза виконавчого директора структури «ООН-жінки» М. Бачелет яка вважає, що якщо демократія нехтує питанням участі жінок, не хоче прислухатися до голосу жінок, якщо вона знімає з себе відповідальність за забезпечення дотримання прав жінок, то це демократія лише для половини суспільства.

У свідомості українців є вкоріненим стереотип, історично жіноцтву притаманні такі особистісні риси, як покірливість долі, залежність, соціальна пасивність та ін. Відповідно до цього вважається, що національний характер українських жінок швидше стає на заваді прояву громадської активності, а ніж сприяє їй.

Вважаємо, що таке розуміння можливостей жінок докорінно змінено подіями 2014 року. Сучасні українські жінки відповідальні, терплячі, легко пристосовуються до змін, мають підвищену соціальну та політичну ініціативність, а залученість жіноцтва у волонтерську та гуманітарну роботу та відданість справі характеризує готовність відстоювати право бути залученими до прийняття політичних рішень.

Проте, окрім історико – ціннісних стереотипів, іншим вагомим фактором, який стримує належну й ефективну реалізацію паритетної демократії можна вважати недосконалість законодавчої основи та виконавчої практики. Мається на увазі слабка й «розмита» відповідальність за недотримання. Наведемо приклади, що пропонує аналітичний центр «Обсерваторія демократії». Перший – це спроба стимулювати партії дотримуватись гендерних квот. Так, в Україні ще в 2013 році була прийнята законодавча квота у 30%, яка на виборах 2014 року не дала очікуваних результатів, тобто 20 із 29 партій не виконали цієї вимоги. За результатами позачергових парламентських виборів лише 12% жінок потрапили до парламенту. Зазначена законодавча норма не спрацювала, оскільки не містила відповідних санкцій і не передбачала закріплення чіткого місця кандидаток у «прохідній» частині списку.

Другий – Закон «Про місцеві вибори в Україні» 2015 року також передбачав обов'язковість включення не менш ніж 30% представників іншої статі до передвиборчих списків політичних партій. Проте знову ж таки політична відповідальність суб'єктів виборчого процесу за порушення виборчої квоти не була прописана. Місцеві вибори 2015 року розцінювались як ширше поле можливостей для жінок бути обраними, в першу чергу, завдяки значно меншій «ціні мандату», порівняно з парламентськими виборами. У середньому, рівень представництва жінок в списках до обласних рад по всій Україні склав 29,6%, а до міських – 32,1%. Поріг в 30% було подолано лише в одній міській раді та в жодній з обласних рад. За результатами гендерного моніторингу місцевих виборів 2015 року, у 22 обласних радах кількість жінок-депутаток склала 15%, а у міських радах – 18,1.

За критеріями ООН, 30% жінок – мінімальний критичний «поріг» їхнього представництва, який дозволяє впливати на політичні процеси. У європейських країнах такі ж норми діють і в економіці. Наразі у Європі більшість компаній та політичних партій дотримується вимог паритету, затверджених на законодавчому рівні – представництво жінок не може бути нижчим 40% у тій чи іншій структурі. При цьому остаточним критерієм підбору кадрів залишаються професійні якості.

У липні цього року Заступник Генсека ООН, виконавчий директор програми «ООН Жінки» Ф. Мламбо-Нгкука та Надзвичайний і Повноважний Посол Королівства Швеція в Україні М. Хагстром підписали угоду про фінансування проекту «Гендерна рівність в національних реформах та встановленні миру і безпеки в Україні». Проект передбачає бюджет у п'ять мільйонів євро і розрахований на чотири роки. Фінансування буде спрямовано на забезпечення комплексного національного механізму впровадження гендерної рівності у галузевих реформах через підтримку роботи новоствореного офісу Урядового уповноваженого із питань гендерної політики, а також допомогу у реалізації Національного плану дій «Жінки, мир, безпека». Окрім уряду Швеції, значну підтримку щодо встановлення гендерного рівноправ'я в Україні здійснює уряд Канади [6].

Таким чином, констатуємо безпосередній зв'язок гендерної рівності та репрезентації інтересів соціальних груп суспільства в демократичних політичних інститутах. Аналіз досвіду європейських держав дозволив визначити, що лише за умови паритетного використання інтелектуального потенціалу чоловіків і жінок можливі ефективне функціонування політичних інститутів та самоорганізація демократичного суспільства.

Незважаючи на існуючі недоліки у впровадженні української моделі паритетної демократії, хотілося б відзначити позитивне значення жіночого потенціалу, який реалізовано у активній громадянській позиції жінок, максимальному включенні жінок у економічні, соціальні процеси, а реальне забезпечення плюралізму сфер жіночої реалізації та забезпечена державою рівність доступу всіх громадян до якісної освіти на засадах конкуренції створює позитивну перспективу для побудови консолідованої демократії в Україні. Європейський досвід є дуже важливим у постановці пріоритетів оптимізації інститутів та цінностей демократії для України, проте консолідація усїх

важливих параметрів так чи інакше задається темпами національної соціально-політичної еволюції.

Список використаних джерел

1. Європейська правда [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.eurointegration.com.ua/news/2017/10/12/7072246/>
2. Звіт з глобального гендерного розриву 2016 рік [Електронний ресурс] (Global Gender Gap Report). – Режим доступу: <http://hvylyu.net/analytics/society/genderna-politika-v-ukrayini-skladniy-shlyah-vid-deklaratsiy-do-pozitivnih-diy.html> від 03.11.2017.
3. Новакова О. В. Політична модернізація та розвиток демократичних процесів в сучасній Україні: [монографія] / Олена Вікторівна Новакова. – Луганськ: Вид-во СНУ ім. В. Даля, 2006. – 216 с.
4. Инглхарт Р., Вельцель К. Модернизация, культурные изменения и демократия: последовательность человеческого развития [Электронный ресурс] / Р. Инглхарт, К. Верцель. – М.: Новое издательство, 2011. – 464 с. – Режим доступа: https://www.hse.ru/data/2012/02/24/1266136909/inglehart_welzel.pdf від 03.11.2017.
5. Хантингтон С. Будущее демократического процесса: от экспансии к консолидации / Хантингтон С. // Международная экономика и международные отношения. – 1995. – №5. – С.87–94.
6. Урядовий портал [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.kmu.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=250057864&cat_id=244276429
7. Чикалова И. Женщины в политической теории [Электронный ресурс] / И. Чикалова // Grossvita. – №4. – Режим доступа: <http://giacgender.narod.ru/n4t1.htm>
8. Scott J. W. Millennial Fantasies: The Future of «Gender» in the 21st Century [Electronic resource] / J. W. Scott. – Access mode to the article: www.gender.univer.kharkov.ua/russian/text.html

References

1. Jevropejs'ka pravda [Elektronnyj resurs]. – Rezhym dostupu: <http://www.eurointegration.com.ua/news/2017/10/12/7072246/>
2. Zvit z global'nogo g'endernogo rozryvu 2016 rik [Elektronnyj resurs] (Global Gender Gap Report). – Rezhym dostupu: <http://hvylyu.net/analytics/society/genderna-politika-v-ukrayini-skladniy-shlyah-vid-deklaratsiy-do-pozitivnih-diy.html> vid 03.11.2017.
3. Novakova O. V. Politychna modernizacija ta rozvytok demokratychnyh procesiv v suchasnij Ukraini: [monografija] / Olena Viktorivna Novakova. – Lugans'k: Vyd-vo SNU im. V. Dalja, 2006. – 216 s.
4. Inghart R., Vel'cel' K. Modernizacija, kul'turnye izmenenija i demokratija: posledovatel'nost' chelovecheskogo razvitija [Elektronnyj resurs] / R. Inghart, K. Vercel'. – M.: Novoe izdatel'stvo, 2011. – 464 s. – Rezhim dostupa: https://www.hse.ru/data/2012/02/24/1266136909/inglehart_welzel.pdf vid 03.11.2017.
5. Hantington S. Budushhee demokraticeskogo processa: ot jeksplansii k konsolidacii / Hantington S. // Mezhdunarodnaja jekonomika i mezhdunarodnye otnoshenija. – 1995. – №5. – S.87–94.
6. Urdadovij portal [Elektronnyj resurs]. – Rezhym dostupu: http://www.kmu.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=250057864&cat_id=244276429
7. Chikalova I. Zhenshiny v politicheskoj teorii [Elektronnyj resurs] / I. Chikalova // Grossvita. – №4. – Rezhim dostupa: <http://giacgender.narod.ru/n4t1.htm>
8. Scott J. W. Millennial Fantasies: The Future of «Gender» in the 21st Century [Electronic resource] / J. W. Scott. – Access mode to the article: www.gender.univer.kharkov.ua/russian/text.html

Karchevskaya O. V., Candidate of Political Sciences, Associate Professor, Associate Professor, Department of Political Science and International Relations, East-Ukrainian National University named after V. Dahl (Ukraine, Severodonetsk), karchevskayahelen@gmail.com

Litvin L. A., Candidate of Political Sciences, Associate Professor of the Department of Political Science and International Relations, East-Ukrainian National University named after V. Dahl (Ukraine, Severodonetsk), karchevskayahelen@gmail.com

Gender parity in politics as a factor in the consolidation of democracy: the experience of the states of Europe

The gender issue as one of the key to building a progressive democratic society are substantiated, the relationship between modernization and democratization of

society and the emergence of gender parity are outlined. The analysis of the parity of stable democracy to gender parity, their experience in the construction of parity democracy. The results of the world research on a certain problem are outlined. Some aspects of gender issues in Ukraine and cooperation with European states in this direction are identified.

Keywords: gender parity, gender equality, consolidated democracy.

* * *

УДК 94(477):327.58«19»

Ладний Ю. А.,
здобувач, Інститут політичних
і етнонаціональних досліджень
ім. І. Ф. Кураса НАН України
(Україна, Київ), yura_ladnyi@ukr.net

Етнополітика в Україні 1917–1921 рр.: історико-етнологічні дослідження

Розглядаються історико-етнологічні дослідження, присвячені етнополітиці доби Української національної революції 1917–1921 рр. Проаналізовано і доведено, що в наведених працях радянських науковців історико-етнологічний наратив складався під впливом ідеологічних упереджень та класового підходу. З початку 1990-х років і по теперішній час репрезентована тема переживає широкий дослідницький бум, що по праву робить її актуальною та значущою. В той же час в науковій думці склалися різноманітні погляди на цю проблему. В цьому сенсі автор статті намагався з позиції науковості, об'єктивності та історизму, спираючись на значний джерельний матеріал, висловити власне бачення та дати характеристику різноманітним інтерпретаціям в питаннях етнополітики та міжнаціональних відносин. Для досягнення мети застосовані загально-наукові методи (аналізу та синтезу), а також спеціальні (історико-порівняльні та соціологічні). Автор доводить, що існує нагальна потреба критичного осмислення та уточнення певних узагальнюючих висновків, позбавлених нашарувань минулого та сучасних міфів в питаннях міжнаціональних відносин.

Ключові слова: етнополітика, міжнаціональні відносини, українська національна революція.

Події 1917–1921 рр. на теренах колишньої Російської імперії і, насамперед в Україні, ніколи не були обійдені увагою істориків. По-перше, тому, що революційна доба, наповнена неперевершеним пафосом і драматургією, завжди приваблювала до себе дослідників. По-друге, за своєю періодизацією, представлені в хронологічних рамках події 1917–1921 рр. довгий час трактувались за тоталітаризму як доба Великої Жовтневої соціалістичної революції і громадянської війни. Власне такий концепт і визначив основи радянської історико-партійної науки та її історіографію. У працях радянських науковців Українська Центральна Рада і Директорія УНР розглядались як об'єднання дрібнобуржуазних партій України, які стоять на перешкоді інтернаціональної єдності трудящих і захищають інтереси капіталістів і поміщиків. Нормативною була думка, що більшовики на чолі з В. Леніним всіляко підтримували національно-визвольний рух в Україні в його боротьбі з внутрішньою і зовнішньою контрреволюцією. За рамки цієї концепції не виходили праці, здебільшого мемуарного характеру, більшовицьких діячів України В. Антонова-Овсєнка, М. Скрипника, В. Затонського, Є. Бош та ін. [1].

Аналіз перших українських радянських публікацій свідчить, що більшість з них була написана і видана під впливом українізації-коренізації. В кінці 20-х рр. ХХ ст., коли під тиском сталінського тоталітаризму почалось згортання українського «ренесансу», це мало із зрозумілих причин самий негативний вплив як на вихід мемуарів учасників більшовицької революції в Україні, так і практичне об'єктивне дослідження революційних подій 1917–1921 рр. на українських землях. В умовах